

ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΗ (Νοέμβριος 2006)

Συγγραφέας: Ζ. ΜΠΑΡΟΖΟ

Ένα θέμα που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι είναι σημαντικό. Ενίοτε όμως τα πρωτοσέλιδα δικαιολογούνται. Οι κλιματικές αλλαγές δεν είναι μόδα των ημερών μας: αφορούν το μέλλον μας. Όσοι συμβάλλουν στη διαμόρφωση του μέλλοντος -πολιτικοί, επιχειρηματίες, οικογένειες, πολίτες- γνωρίζουν ότι πρέπει να δράσουμε τώρα προκειμένου να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα του αύριο. Η Ευρώπη ηγείται των προσπαθειών του κόσμου για την αντιμετώπιση των κλιματικών μεταβολών. Κι αυτό δεν είναι τυχαίο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ένα μοναδικό συνδυασμό χαρακτηριστικών που απαιτούνται για την ανάληψη δράσης. Διαθέτει ένα σύστημα συνεργασίας που βασίζεται σε κανόνες και στην παραδοχή ότι κοινά προβλήματα απαιτούν κοινές λύσεις.

Έχει παγκοσμίως ηγετική θέση στον τομέα των βασικών τεχνολογιών. Επίσης, υπάρχει ίσως κάτι στον ψυχισμό του Ευρωπαίου που τον κάνει ιδιαίτερα ανοικτό σε μακροπρόθεσμες προκλήσεις. Η «αλληλεγγύη» είναι σε ορισμένες περιπτώσεις μια αφηρημένη έννοια· η καταπολέμηση όμως των κλιματικών μεταβολών αποτελεί τώρα τη μεγαλύτερη αλληλεγγύη που μπορεί η γενιά αυτή να επιδείξει προς την επόμενη.

Σήμερα, τα δεδομένα σχετικά με την αλλαγή του κλίματος είναι σαφή. Γνωρίζουμε ότι ο πλανήτης μας θερμαίνεται ταχύτερα παρά ποτέ και ότι η κύρια αιτία είναι ο άνθρωπος. Μπορούμε όλοι να δούμε τα αποτελέσματα. Μερικά παραδείγματα: από το 1995 καταγράφηκαν δέκα από τα 11 θερμότερα έτη από το 1850· οι περισσότεροι πάγοι στον κόσμο υποχωρούν ταχέως· τα τελευταία έτη οι πάγοι λιώνουν με αυξημένους ρυθμούς.

Στη μελέτη την οποία εκπόνησε ο καθηγητής Sir Nick Stern, και δημοσιεύθηκε πρόσφατα, προσδιορίζεται με απόλυτη σαφήνεια το τεράστιο κόστος της αδράνειας. Το κόστος δεν είναι απλώς και μόνο οικονομικό. Η αυξανόμενη σπανιότητα γλυκών υδάτων, οι απώλειες στον τομέα της παραγωγής τροφίμων και η ανύψωση της στάθμης των θαλασσών θα έχουν τεράστιο κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος. Οι φτωχές χώρες θα πληγούν περισσότερο. Τούτο δεν μπορεί παρά να συνεπάγεται νέους κινδύνους για την παγκόσμια ασφάλεια.

Είναι δύσκολο όταν γράφεις για τις κλιματικές μεταβολές να μην αφήνεις την αίσθηση της καταστροφής, προτιμώ όμως να αφήσω μια αίσθηση αποφασιστικότητας όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο θα ενεργήσουμε. Είναι σαφές ότι η αντιμετώπιση

των αιτίων και των επιπτώσεων των κλιματικών μεταβολών θα απαιτήσει θεμελιώδεις αλλαγές. Με πολιτική βούληση όμως, καθώς και με πραγματική αίσθηση συνυπευθυνότητας, μπορούμε να επιτύχουμε τις αλλαγές αυτές. Στη συνάντηση που είχαν τον περασμένο μήνα στη Φινλανδία οι Ευρωπαίοι ηγέτες απηύθυναν έκκληση για την ανάληψη επείγουσας δράσης για τις κλιματικές μεταβολές και να κατευθύνει η Επιτροπή τη διαδικασία χάραξης πολιτικής. Η επικείμενη γερμανική Προεδρία έχει ήδη καταστήσει σαφές ότι επιθυμεί να προωθήσει περαιτέρω το ζήτημα αυτό, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2007. Η «Παγκόσμια Επισκόπηση Ενέργειας» για το 2006 («World Energy Outlook») του Διεθνούς Οργανισμού Ενέργειας, που δημοσιεύθηκε στις 7 Νοεμβρίου, δείχνει ότι υπάρχει αξιόπιστη εναλλακτική λύση σε σχέση με τη διατήρηση της υφιστάμενης κατάστασης.

Κατά τα πρόσφατα έτη, η Ευρώπη έχει αποδείξει την ικανότητά της και την αποφασιστικότητά της να δίνει πρώτη το παράδειγμα. Το ευρωπαϊκό σύστημα για την εμπορία των δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου χάραξε το δρόμο για την εξεύρεση αποτελεσματικών, από άποψη κόστους, τρόπων μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου -ωθώντας τις επιχειρήσεις να αναζητήσουν δικούς τους τρόπους για περιορισμό των εκπομπών. Πρόκειται για το μεγαλύτερο πρόγραμμα στον κόσμο, το οποίο καλύπτει περισσότερες από 11.000 εγκαταστάσεις σε ολόκληρη την Ευρώπη, με το ήμισυ περίπου των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στην Ευρώπη. Με το εν λόγω πρόγραμμα έχει τεθεί προς συζήτηση σε κάθε σημαντική εταιρεία στην Ευρώπη το ζήτημα των κλιματικών μεταβολών. Έχουν επίσης τεθεί οι βάσεις για μια διευρυνόμενη παγκόσμια αγορά εκπομπών άνθρακα· δεν είναι παράδοξο ότι πολλές σημαντικές αμερικανικές εταιρείες ζητούν να εφαρμοστεί ανάλογο σύστημα στις ΗΠΑ. Ο στόχος μας τώρα είναι να περιοριστεί η άνοδος της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη σε 2° C πιο πάνω από τα προβιομηχανικά επίπεδα. Η αλλαγή του κλίματος έχει ήδη κάνει τον πλανήτη θερμότερο κατά 0,65° C. Με τους χειρότερους υπολογισμούς, οι θερμοκρασίες θα μπορούσαν να αυξηθούν, μέχρι το τέλος του αιώνα, κατά 5,8° C. Για να καμφθεί η τάση αυτή, θα πρέπει, κατά τα επόμενα 10 με 15 έτη, να λάβουμε αποφασιστικά μέτρα. Με ποιο τρόπο θα το επιτύχουμε; Σύνθετα προβλήματα απαιτούν ποικιλία λύσεων. Ως εκ τούτου, εξετάζουμε τη λήψη ολοκληρωμένης δέσμης μέτρων.

Πρώτον, σχετικά με την ενέργεια. Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για βιώσιμη, ανταγωνιστική και ασφαλή ενέργεια αποδεικνύει ότι η αντιμετώπιση των κλιματικών μεταβολών, η επίτευξη της ενεργειακής ασφάλειας και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς μας συμβαδίζουν. Με την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και την ανάπτυξη ανανεώσιμων μορφών επιτυγχάνονται παράλληλα διάφοροι στόχοι: λιγότερες εκπομπές, μικρότερη εξάρτηση από τις εισαγωγές, σταθερότερη αγορά, ανάπτυξη της ευρωπαϊκής τεχνολογίας. Στις 19 Οκτωβρίου 2006, η Επιτροπή υπέβαλε σχέδιο δράσης για την αποτελεσματική χρήση της ενέργειας, καθορίζοντας τον τρόπο με τον οποίο θα αυξηθεί η ενεργειακή απόδοση της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά

20% μέχρι το 2020. Η λήψη περαιτέρω μέτρων θα ανακοινωθεί τον Ιανουάριο με στρατηγική αναθεώρηση της ενεργειακής πολιτικής. Το μήνυμα θα είναι σαφές: πρέπει να επιταχύνουμε τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και να αυξήσουμε την ενεργειακή μας ασφάλεια, μέσω της αυξημένης ενεργειακής μας απόδοσης, αναπτύσσοντας εναλλακτικές μορφές σε σχέση με τους υδρογονάνθρακες και χρησιμοποιώντας καθαρότερους υδρογονάνθρακες. Μια αληθινή ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας είναι προς τον σκοπό αυτό αναγκαία, όπως είναι η έρευνα και η καινοτομία. Για το λόγο αυτό, πιστεύω ότι μια από τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Τεχνολογίας θα πρέπει να είναι η προώθηση καθαρών τεχνολογιών.

Δεύτερον, σχετικά με την αποφασιστική αντιμετώπιση των κλιματικών μεταβολών. Τούτο σημαίνει σταθερή και αυστηρότερη στάση της Επιτροπής κατά τον επόμενο γύρο των εθνικών σχεδίων για τον έλεγχο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, για την περίοδο 2008-2012, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι συμφωνούν πλήρως με τις υποχρεώσεις μας στο πλαίσιο του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Θα πρέπει επίσης να προχωρήσουμε περισσότερο. Τούτο σημαίνει ότι πρέπει να επεκταθεί η ανταλλαγή ποσοστώσεων εκπομπών, προκειμένου να καλύψει και τις εκπομπές ρύπων της αεροπορίας, θέμα στο οποίο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα υποβάλει σύντομα προτάσεις. Στις αρχές του επομένου έτους, η Επιτροπή θα προτείνει την εκπόνηση της πράσινης βίβλου με αντικείμενο τη λήψη περαιτέρω μέτρων για τις κλιματικές μεταβολές «μετά το 2012».

Η Ευρώπη όμως δεν μπορεί να επιλύσει μόνη της το ζήτημα των κλιματικών αλλαγών. Οι εκπομπές μας αντιπροσωπεύουν μόλις το 14% των συνολικών παγκόσμιων και προβλέπεται ότι μέχρι το 2050 θα μειωθούν περαιτέρω, στο 8% περίπου. Για το λόγο αυτό, η αποφασιστικότητά μας έρχεται στον τομέα αυτόν αντιμέτωπη με τη μεγάλη πρόκληση να μας ακολουθήσουν άλλοι σε μια νέα γενιά μέτρων παγκόσμιας εμβέλειας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η απειλή για τον πλανήτη. Χρειαζόμαστε, στο βιομηχανικό τομέα, εντονότερη ευρωπαϊκή συνεργασία με τρίτες χώρες για την ενεργειακή απόδοση, τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας και τη δέσμευση και αποθήκευση άνθρακα. Πρέπει να παράσχουμε βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες, έτσι ώστε να συμμετάσχουν στο έργο κατά της αλλαγής του κλίματος. Ιδιαίτερη σημασία έχει να επιτύχουμε την σύναψη συμφωνίας για τη μείωση των εκπομπών σε παγκόσμια κλίμακα και μια παγκόσμια αγορά άνθρακα έτσι ώστε να είναι αληθινά παγκόσμιες οι επιπτώσεις.

Η αποφασιστικότητα της Ευρώπης, που διαδραματίζει ηγετικό ρόλο, μπορεί να βοηθήσει να πεισθεί ο κόσμος για τον επείγοντα χαρακτήρα της ανάληψης σταθερής δράσης σχετικά με τις κλιματικές μεταβολές. Από τις 6 έως τις 17 Νοεμβρίου 2006, ο κόσμος θα συζητά για τη λήψη περαιτέρω μέτρων στο πλαίσιο της συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές, η οποία θα πραγματοποιηθεί στο

Ναϊρόμπι. Η συνδιάσκεψη αυτή θα διαπνέεται από τη νέα αποφασιστικότητα για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος, με την επίτευξη μιας νέας συναίνεσης σχετικά με τις μελλοντικές ενέργειες. Οι εργασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη στο πλαίσιο της ομάδας G8 πρέπει επίσης να βοηθήσουν, ώστε να προετοιμαστεί το έδαφος για την επίτευξη συμφωνίας σε παγκόσμια κλίμακα σχετικά με τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση των κλιματικών μεταβολών και την παγκόσμια ενεργειακή αποδοτικότητα.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος των κλιματικών μεταβολών αξίζει την κορυφή στον κατάλογο των θεμάτων προτεραιότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρώπη έχει ιδέες, έχει εμπειρία και το όραμα να επιφέρει πραγματική αλλαγή. Επίκεινται σκληρές αποφάσεις, που θα εκφράζουν ουσιαστικές απαιτήσεις από κάθε Ευρωπαίο. Η αλλαγή του κλίματος όμως είναι ιδιαίτερα σημαντική, ώστε να θεωρηθεί ένα ακόμη δυσεπίλυτο πρόβλημα. Κατά τους προσεχείς μήνες, η Ευρώπη μπορεί να αποδείξει ότι έχει την αποφασιστικότητα να ανταποκριθεί στον ηγετικό της ρόλο.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «Ο ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ» της Λευκωσίας στις 12 Νοεμβρίου 2006, σ. 48 και στην Εφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 14 Νοεμβρίου 2006, σ. 11.